

COMPETITIVITATEA – PRINCIPALUL FACTOR INTEGRATOR ÎN CADRUL NOII PARADIGME DE CREȘTERE ECONOMICĂ

Vadim MACARI¹, doctor, conferențiar cercetător,
Institutul Național de Cercetări Economice

Actualitatea articolului decurge din necesitatea identificării principalilor factori de creștere economică sustenabilă și calitativă în Republica Moldova, în cadrul noii paradigme. Scopul este de a demonstra că principalul factor integrator în cadrul acestei paradigme este competitivitatea. Rezultatele esențiale constau în determinarea mecanismelor interacțiunii, integrării și impactului acestor factori asupra competitivității.

Cuvinte-cheie: noua paradigmă și factorii de creștere economică, impact, competitivitate, investiții, cercetare-inovare, politici fiscal-bugetare și monetar-credite, comerț exterior.

Actuality of the article follows from the necessity to identify the main factors of sustainable and qualitative economic growth in the Republic of Moldova in the new paradigm. The aim is to demonstrate that competitiveness is the main fact of integration within this paradigm. The main results are determining the mechanisms of interaction, integration and impact of these factors on competitiveness.

Key words: new paradigm and factors of economic growth, impact, competitiveness, investment, research and innovation, fiscal and monetary-credit policy, foreign trade.

JEL Classification: B41; Q01; O; O4.

Introducere. În Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”: „7 soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei” (Legea nr. 166 din 11.07.2012) se subliniază faptul că **noua paradigmă a dezvoltării economice** presupune *atragera investițiilor, dezvoltarea industriilor exportatoare, promovarea societății bazate pe cunoștințe, inclusiv prin fortificarea activităților de cercetare și de dezvoltare, inovarea și transferul tehnologic orientate spre eficiență și competitivitate.*

Este necesar de a cerceta modalitățile de interacțiune și de integrare a factorilor actuali de creștere economică în cadrul noii paradigme, *sub aspectul impactului fiecărui factor asupra celorlalți patru.* Astfel, se va reuși relevarea cu maximă plenitudine interacțiunea, integrarea și impactul fiecărui factor și ale tuturor celor cinci, în ansamblu, în cadrul noii paradigme de creștere economică. În acest context, **competitivitatea**, în mod obiectiv, este și va rămâne **principalul factor integrator** în cadrul noii paradigme de creștere economică. Interdependența, interacțiunea și integrarea factorilor de creștere economică (și a politicilor și a mecanismelor respective) în cadrul noii paradigme sunt procese complexe, cu vectorii impacturilor „cauză-efect”, cu influență directă și indirectă, precum și cu orientare diferită.

Conținutul de bază: Interdependența, interacțiunea și integrarea competitivității cu alți factori de creștere economică în cadrul noii paradigme.

Vom cerceta interdependența, interacțiunea și integrarea **competitivității** cu fiecare din ceilalți 4 factori: politica investițională, cercetarea și inovarea, politicile fiscal-bugetară și monetar-creditară, comerțul exterior. Altfel spus, vom cerceta impactul fiecărui factor asupra **competitivității**, iar în cazurile respective – și impactul reactiv invers: influența **competitivității** asupra factorului în cauză.

1. Investițiile și competitivitatea

În Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”: „7 soluții pentru creșterea economică și reducerea sărăciei” (Legea nr. 166 din 11.07.2012) se subliniază faptul că **schimbarea paradigmei de dezvoltare** poate avea loc doar printr-un efort comun al Guvernului și al societății întregi, efort care urmează să identifice, cât mai curând posibil, și să lichideze lacunele care împiedică dezvoltarea economică centrată pe creșterea investițiilor în capital fix și intensificarea utilizării acestuia, inclusiv prin sporirea productivității muncii.

Investițiile au impact direct sau indirect asupra tuturor tipurilor, formelor și nivelurilor competitivității existente definite: produsului (serviciului), întreprinderii (agentului economic), resurselor disponibile

¹ © Vadim MACARI, vadimmacari@yahoo.com

(de ex.: potențialului întreprinderii), managementului (gestionării) întreprinderii, competitivității teritoriale (regionale, naționale, internaționale) etc.

Să ne referim, de exemplu, la impactul investițiilor asupra competitivității întreprinderii (agentului economic). Dacă acceptăm definiția concisă și mai generală a competitivității întreprinderii, precum: capacitățile, oportunitățile și rapiditatea adaptării întreprinderii într-un anumit interval de timp, la condițiile schimbătoare ale concurenței de piață și la obținerea profitului, atunci este evident faptul că **investițiile** alocate în procesul de producere al întreprinderii trebuie să-i asigure celei din urmă aceste caracteristici. Numai în acest caz va fi asigurat și un nivel acceptabil de competitivitate și de profitabilitate a întreprinderii, în ansamblu, și a produselor ei pe piețele concurențiale.

2. Cercetarea-inovarea și competitivitatea

În Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020” se relevă faptul că paradigma dezvoltării economice, ca modalitate de creștere a stocului productiv de capital și a cunoștințelor de utilizare a acestuia, presupune și **promovarea societății bazate pe cunoștințe, inclusiv prin fortificarea activităților de cercetare și de dezvoltare, de inovare și de transfer tehnologic orientate spre eficiență și competitivitate**. În conformitate cu Strategia, Moldova ar trebui să devină o țară competitivă pe plan european, din punctul de vedere al abilității de reformare și **inovare**.

Considerăm că veriga inițială în corelarea „Cercetare-inovare și competitivitate” trebuie să fie un proces de **învățământ** modern și eficient și o componentă a **educației**. Doar **cunoștințele performante**, pe care trebuie să le furnizeze învățământul primar, gimnazial, liceal, profesional, universitar și postuniversitar, vor putea forma un **lucrător profesionist**, competent, modern și cu o productivitate înaltă.

Învățământul gratuit și o știință bine asigurată sunt principalele secrete ale economiei finlandeze. Școala superioară în Finlanda este strâns legată de știință: în universități se efectuează cea mai mare parte din cercetările fundamentale și o bună parte din cele aplicative [7]. Un factor important al sporirii competitivității este **creșterea calității instruirii profesionale**. Experiența mondială demonstrează **solida interconexiune dintre creșterea numărului cadrelor calificate și sporirea competitivității**, dintre nivelul stabilit al standardului de instruire generală și îmbunătățirea calității vieții în țară [6].

Cunoștințele performante pe care le posedă anumite persoane, ca produs al educației și abilitățile necesare unui savant, generează prin procesul de cercetare noi **rezultate științifice**, dintre care menționăm, în primul rând, **inovațiile**. Fiind implementate, aceste noi rezultate științifice produc atât **proces tehnologic** avansate, cât și un **transfer de tehnologie** (sau **transfer tehnologic**), care, la rândul lor, au drept urmare fabricarea produselor (prestarea serviciilor) cu o **competitivitate** înaltă. Astfel, devin înalt competitive și întreprinderile, ramurile, regiunile etc., iar în acest sens, competitivitatea înaltă constituie premisa decisivă pentru **creșterea economică, pentru dezvoltarea țării și sporirea nivelului de trai al cetățenilor**.

Inovațiile sunt punctul de creștere economică. O particularitate a economiei inovaționale (de exemplu, a celei suedeze) este nu doar producerea de mărfuri și servicii cu calitate de înalte tehnologii, dar și aplicarea productivă a cunoștințelor și a tehnologiilor dintre cele mai noi în toate ramurile și sferele vieții societății. Cercetările și elaborările științifice au un impact maxim doar în cazul existenței unei politici inovaționale de stat sau al unui sistem inovațional național.

Nivelul dezvoltării cooperării în **sfera LCȘEC** se exprimă, în particular, prin cooperarea în cercetare (între companii și universități) și prin cooperarea tehnologică [4]. De aceea, considerăm că trebuie de amplificat rolul politicii statului în sporirea competitivității la toate nivelurile de susținere a inovațiilor. **Astfel, „dezvoltarea științei devine pilonul central al creșterii competitivității întreprinderilor și a țării în ansamblu”** [6].

În știința economică, tot mai convingător, insistent și, după părerea noastră, corect, se atestă ideea că accelerarea modernizării economiei prin **creșterea potențialului inovațional este cea mai bună cale de sporire a competitivității** [5].

Este mai exact, în opinia noastră, să afirmăm că: **creșterea economică și competitivitatea se influențează reciproc și în mod benefic**.

În condițiile globalizării, integrării țărilor în economia mondială, unica posibilitate, pe termen lung, de a apăra cu siguranță interesele economice naționale și, ca urmare, de a asigura securitatea economică este **creșterea competitivității pe piața mondială** [8].

3. Politicile fiscal-bugetară, monetar-creditară și competitivitatea

În Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”, accesul la finanțe a fost identificat ca una din cele 4 probleme critice ale Republicii Moldova, iar diminuarea costurilor finanțării prin intensificarea

concretenței în sectorul financiar și dezvoltarea instrumentelor de management al riscurilor a fost determinată drept una din cele 7 priorități de dezvoltare, asupra cărora este focalizată Strategia.

Impactul politicilor fiscal-bugetare și monetar-creditară asupra **competitivității** mărfurilor (serviciilor), întreprinderilor etc. are loc, în mod direct sau indirect, prin mecanismele politicii fiscal-bugetare respective.

O politică fiscal-bugetară performantă asigură o creștere esențială a resurselor în bugetul de stat și în bugetele locale. Unul dintre principalele rezultate ale acestei creșteri este apariția oportunităților reale ale bugetului de stat și ale bugetelor locale de a investi în întreprinderile publice sau publice-private, de stat sau o proprietate a UAT (unităților administrativ-teritoriale), în scopul sporirii **competitivității lor, ca agenți economici și a competitivității mărfurilor acestora**.

Impactul politicii monetar-creditară asupra **competitivității** mărfurilor (serviciilor), întreprinderilor etc., în mod evident, are loc prin alte mecanisme specifice acestei politici.

Politica monetar-creditară constituie principala politică a băncilor și, în primul rând, a băncii centrale. Politica monetar-creditară influențează multiple procese economice, inclusiv comportamentul **competitivității** mărfurilor (serviciilor), întreprinderilor etc.

Prin măsurile monetare luate de stat și de banca centrală se realizează și se menține echilibrul dintre masa banilor în circulație și nevoile de bani ale economiei sau pentru influențarea într-un anumit sens a conjuncturii economice, inclusiv a sporirii **competitivității** mărfurilor și a întreprinderilor.

Asupra **competitivității** influențează atât politica monetar-creditară de restricție, cât și cea de expansiune. Prin reglarea volumului de resurse creditare ale băncilor comerciale, a ratelor dobânzii și a volumului masei monetare, banca centrală influențează procesul de investiții de capital, volumul și caracterul cererii pe piață, nivelul prețurilor și alți factori care determină starea economiei, inclusiv **competitivitatea** mărfurilor, întreprinderilor, regiunilor etc., **contribuind la o creștere economică durabilă și calitativă** [1].

4. **Comerțul exterior și competitivitatea**

La modul general, **creșterea economică** a oricărei țări este rezultatul acțiunii conjugate a două categorii de factori: interni și externi.

Printre factorii externi, un rol deosebit de important îl are **comerțul exterior**. Influența acestui factor asupra creșterii economice se exercită sub mai multe **forme**.

În primul rând, comerțul exterior asigură realizarea produsului social chiar în condițiile în care structura cererii diferă de structura ofertei. Asigurarea unei producții eficiente impune apelarea la piața externă.

În al doilea rând, comerțul exterior determină sporirea sau diminuarea venitului național produs în exterior, în funcție de raportul dintre valoarea națională și valoarea internațională a mărfurilor care fac obiectul comerțului exterior [2].

Comerțul exterior reduce costurile de producție, creează premise pentru sporirea calității mărfurilor și serviciilor, astfel **sporind și competitivitatea acestora** și, în ultima instanță, contribuie la creșterea PIB-ului per capita, deci – la creșterea economică. Realizând mărfurile pe piață, comerțul face și legătura economică dintre producție și consum, asigurând **echilibrul dintre ele**, la nivelurile microeconomic și macroeconomic – condiție a echilibrului economic general [3] și premisă majoră pentru o **creștere economică sustenabilă și calitativă**.

În general, interdependențele și impactul reciproc „cauză-efect” (sau „cauză-consecință”) între export, competitivitate și creșterea economică nu au un caracter univoc, ci sunt mult mai complexe. Aceste interdependențe și impacturi pot fi reciproce.

Așadar, realizarea necesității creșterii exporturilor are drept impact pozitiv foarte important atât sporirea capacităților de producție și a volumelor bunurilor și serviciilor pentru export, ceea ce iarăși contribuie la **creșterea economică** în țara-exportatoare, cât și a **competitivității economiei naționale** în ansamblu.

Concluzii:

1. Dezvoltarea economico-socială pe termen lung a Republicii Moldova necesită elaborarea și implementarea unei noi paradigme de creștere economică sustenabilă și calitativă.

2. Printre factorii decisivi ai creșterii economice în cadrul noii paradigme se numără: competitivitatea, investițiile, cercetarea-inovarea, politicile fiscal-bugetare și monetar-creditară și comerțul exterior.

3. Factorii numiți, precum și alții similari, sunt interdependenți, interacționează, exercită un impact reciproc și se integrează în cadrul noii paradigme, în care competitivitatea, în mod obiectiv, este și va rămâne principalul factor integrator.

4. Sub acest aspect, factori ca investițiile, cercetarea-inovarea, politicile fiscal-bugetare și monetar-creditară și comerțul exterior, pe lângă faptul exercitării unui impact esențial reciproc, încrucișat

și stimulativ, exercită un impact combinat și cumulativ și asupra competitivității – principalul factor integrator și rezultativ. Astfel, implementarea noii paradigme, ca urmare a efectului sinergetic al impactului factorilor respectivi, va asigura în Republica Moldova o creștere economică sustenabilă și calitativă.

Referințe bibliografice

1. MELINICIUC, C. Politica Monetar-Creditară și Piața Monetară. [accesat 5 august 2015]. Disponibil: <http://ro.scribd.com/doc/133985257/124000313-Tema-13-Politica-Monetar-Creditara-Si-Piata-Monetara>
2. DUTESCU, B. Comerțul exterior [accesat 10 august 2015]. Disponibil: http://www.referat.ro/referate/download/Comertul_exterior_1254.html
3. Efectele Comerțului Exterior asupra Creșterii Economice [accesat 13 august 2015]. Disponibil: <http://biblioteca.regielive.ro/proiecte/economie/efectele-comertului-exterior-asupra-cresterii-economice-140517.html>
4. ГОВОРОВА, Н. Конкурентоспособность – основной фактор развития современной экономики. В: Проблемы теории и практики управления. Москва, 2006, № 4, сс. 25-37. ISSN 0234-4505.
5. ЗИНЧЕНКО, Н. Конкурентоспособность российской Экономики как залог модернизации. В: Финансы и кредит. Москва, 2010, № 32, сс. 24-27. ISSN 2071-4688.
6. КОРМНОВ, Ю. О повышении конкурентоспособности экономики. В: Экономист. Москва, 2006, № 8, сс. 13-20. ISSN 0869-4672.
7. Секреты высокой конкурентоспособности. В: Вопросы экономики переходного периода. Москва, 2006, № 1, сс. 74-76.
8. ХУНТУА, З. Международная конкуренция и национальная экономическая безопасность. В: Общество и экономика. Москва, 2004, № 2, сс. 69-85. ISSN 0207-3676.

Recomandat spre publicare: 07.10.2015